

Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili: Türkiye Yerel Seçimleri Üzerine Bir İnceleme (2004–2024)

Duygu Öztürk Kırışık

Mersin Üniversitesi, Arş. Gör.

[ORCID: 0000-0003-0623-6850](https://orcid.org/0000-0003-0623-6850)

dozturk@mersin.edu.tr

Öz

Bu çalışma, 2004-2024 yılları arasındaki yerel seçim sonuçları üzerinden Türkiye’de kadınların yerel yönetimlerdeki temsil durumunu değerlendirmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Yüksek Seçim Kurulu (YSK) gibi resmi kurumlardan ve uluslararası kuruluşlardan alınan verilerle betimsel analiz yapılmaktadır. Elde edilen bulgular, Türkiye’de yerel yönetimlerin çeşitli kademelerinde kadın temsil oranlarının hala düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Çalışmada, ulusal ve uluslararası literatür ile uygulama örneklerinden hareketle kadın temsili artırılmaya yönelik politikalar tartışılmaktadır. Kadınların yerel düzeyde temsiliyeti, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve yerel yönetimlerin kapsayıcılığının artırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda çalışma, Türkiye’de kadınların yerel siyasete katılımında karşılaştıkları eşitsizliklere dikkat çekmeyi ve bu alanda politika geliştirme süreçlerine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Kadın Temsili, Toplumsal Cinsiyet, Türkiye

•••••

Geliş tarihi: 18 Şubat 2025 • Kabul tarihi: 28 Temmuz 2025

•

Araştırma Makalesi

<http://federgi.ankara.edu.tr>

federgi • 2025 • 17(2) • 187-220

DOI: 10.46655/federgi.1642488

Women's Representation in Local Governments: An Analysis of Turkish Local Elections (2004-2024)

Duygu Öztürk Kırışık

Mersin University, Res. Asst

[ORCID: 0000-0003-0623-6850](https://orcid.org/0000-0003-0623-6850)

dozturk@mersin.edu.tr

Abstract

This study evaluates the representation of women in local governments in Türkiye based on the results of local elections held between 2004 and 2024. A descriptive analysis is conducted using data obtained from official institutions such as the Turkish Statistical Institute (TURKSTAT), the Supreme Election Council (SEC), and international organizations. The findings indicate that the proportion of women represented in various levels of local government remains low in Türkiye. The study discusses policies aimed at increasing women's representation, drawing on national and international literature as well as practical examples. Women's political participation at the local level play a significant role in achieving gender equality and enhancing the inclusiveness of local governance. In this context, the study aims to highlight inequalities in women's participation in local politics in Türkiye and contribute to the development of related policies.

Keywords: Local Governments, Women's Representation, Gender, Türkiye

•••••

Arrival date: 18 January 2025 • Acceptance date: 28 July 2025

•

Research Article

<http://federgi.ankara.edu.tr>

federgi • 2025 • 17(2) • 187-220

DOI: 10.46655/federgi.1642488

Giriş

Kadın-erkek eşitliğine ilişkin en temel uluslararası belge, Türkiye'nin de 1985 yılında imzalamış olduğu Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'dir (CEDAW). Sancar (2024, 51)'a göre, CEDAW aynı zamanda "kadın hakları siyasetinin anayasası" konumundadır. 1995 yılında Türkiye'nin de aralarında bulunduğu devletlerce imzalanmış olan Pekin Eylem Planı'nda da kamu yönetiminde kadınların sayısını artırma taahhüdü yer almaktadır (Sancar 2024, 55). Kadın-erkek eşitliği, aynı zamanda Türkiye'nin de tarafı olduğu Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) arasındadır (SKA5).¹

On İkinci Kalkınma Planı'nda da SKA hedefleriyle paralel olarak kadın ve erkekler arasında fırsat eşitliğinin sağlanması ve kadınların güçlendirilmesi öncelikli hedef olarak belirlenmiştir. Tüm karar alma mekanizmalarında kadınların temsili ve katılımının artırılması için gerekli çalışmalar yapılması

hedeflenmektedir. 2022 ve 2023 yıllarında kadın belediye başkanı oranı %2 olup, 2028 yılında %5'e yükselmesi hedeflenmektedir. Parlamentodaki kadın temsili oranı ise 2022'de %17,8 iken 2023'te %19,8 düzeyine ulaşmıştır. Bu gösterge için 2028 yılı hedefi %25'tir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023, 172-173).

Çalışma, Türkiye'de yerel yönetimlerde kadın temsiliyeti konusundaki eşitsizliklere dikkat çekmeyi ve bu alanda politika geliştirme süreçlerine katkı sunmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda hem sürdürülebilir kalkınma amaçları hem de Türkiye'nin kalkınma planlarındaki toplumsal cinsiyet eşitliği hedefleriyle uyumlu bir şekilde kadınların yerel temsili meselesini ele almaktadır. Çalışma 2004-2024 yılları arasındaki düzenli seçim döngüleri üzerinden sistematik bir analiz sunmaktadır. Bu analiz, çalışmanın özgün katkısını oluşturmaktadır. Ayrıca, uluslararası uygulamalar ve literatürdeki bulgular, Türkiye'deki mevcut durumla birlikte ele alınarak Türkiye'ye ilişkin değerlendirmeler sunulmaktadır. Çalışmanın sınırlılığını ise betimsel analize başvurması oluşturmaktadır.

İlk olarak, toplumsal cinsiyet ile kamusal alan ilişkisine dair kuramsal tartışmalara kısaca yer verilecek; ardından Türkiye'de ve dünyada cinsiyet uçurumu endeksleri değerlendirilecektir. Devamında, yerel yönetimlerin kadın temsiliyeti açısından önemi ele alınacaktır. İkinci bölümde, Türkiye'de son 20 yılda² gerçekleşen yerel seçimler bağlamında kadınların yerel yönetimlerdeki temsili ortaya koyulacaktır. Bu analiz, Türkiye'deki durum ve küresel örneklerle karşılaştırmalı biçimde ele alınarak derinleştirilecektir. Son olarak, tartışmalar ve uygulama örneklerinden hareketle, Türkiye'ye yönelik değerlendirme yapılacaktır. Yerel yönetimlerde kadınların temsili ve dolayısıyla toplumsal cinsiyet eşitliğini odağa alan çalışmaların, toplumsal farkındalık yaratmak açısından önemli bir işlevi bulunmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet ve Yerel Temsil

Toplumsal Cinsiyet Roller ve Kamusal Alan

Cinsiyet (sex) kavramı biyolojik olarak kadın ve erkeği açıklamaktadır. Toplumsal cinsiyet (gender) kavramıysa toplumsallaşma sürecinde toplumsal olarak inşa edilen cinsiyettir. Toplumsal cinsiyet rolleri (kalıpyargıları), toplumun gelenek-görenek vb. kurumlarına dayalı olarak kadın veya erkeklere toplumsallaşma sürecinde yüklenmiş olan kadınlık ve erkeklik rolleridir (Saygılıgil 2016, 9-10; Ecevit 2021, 9). Kadınların ev içi işler, bakım emeği ve duygusal emekle ilişkilendirilmesi, onların kamusal alana katılımını sınırlayan başlıca etkenlerden biridir.

Kamusal alan politikken; özel alan akılcılıktan dışlanan duygusallığı, doğal olanı, kan bağıyla kurulan ilişkileri, mahremiyeti ifade etmektedir. Kadınlık daha çok duygusallık, doğal olan yani özel alanla özdeşleştirilirken; erkeklik rasyonellikle yani kamusal alan ile ilişkilendirilmektedir. Dolayısıyla bu durum da kadınların kamusal alandan dışlanmasının önünü açabilmektedir (Sancar 2021, 17-19).

Genellikle kadınların ev temizliği, yemek yapmak, çocuk bakımı, hemşirelik, sekreterlik gibi bakım/hizmete yönelik işlerde iyi olmaları beklenmektedir. Ayrıca kadınlar, iş hayatında ev işlerini göz ardı etmeyecekleri daha esnek, part-time işlerde yoğunlaşmaktadırlar. Erkeklerden ise yöneticilik, mühendislik, şoförlük gibi daha teknik görülen alanlarda iyi olmaları beklenmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri kadınlar için birçok alanda eşitsizliklere yol açmaktadır. Örnek verecek olursak; eğitimde fırsat eşitsizliği, işte yükselmede eşitsizlik, ücrette eşitsizlik, siyasal alanda eşitsizlik sayılabilir (Öztürk-Kırışık 2024, 196-199).

Hem özel alanda -aile içinde, evlilikte vb.- karşılaşılan eşitsizlikler hem kamusal alanda haklara, fırsatlara ve hizmetlere erişim konusunda kadın

ve erkekler arasında ortaya çıkan toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerin giderilmesinde cinsiyet körü³ olmayan kamu hizmetleri/kamu politikaları önem arz etmektedir (Sancar 2021, 14; 37-38). Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik kamu politikaları için; cinsiyetler arasında hakların eşitlenmesi, kamu hizmetlerine ve fırsatlara erişimde kadın ve erkeklere eşit koşullar sağlanması, cinsiyetçi ve ayrımcı tutumların değiştirilmesi gereklidir (Sancar 2021, 38).

Bu bakış açısıyla, kadınların ihtiyaçlarını gözeten ve toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleyen TCDB uygulamaları gibi cinsiyete duyarlı politika önerileri gündeme gelmiştir (Yakar Önal 2023, 7). Kamu politikalarında toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin ana akımlaştırılması ve verilerin cinsiyet kırılımlı olarak sunulması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin kurumsal düzeyde yerleşmesi açısından önemlidir.

Kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları engellerle mücadeleye yönelik olarak; süt izni, iş yerinde tacize yönelik yasal düzenlemeler gibi uygulamalar geliştirilmiştir. Kadın Dostu Kentler Birleşmiş Milletler Ortak Programı gibi çok aktörlü projeler ise yerel yönetimlerin planlama süreçlerine toplumsal cinsiyet eşitliğini entegre etmeyi amaçlayan örnekler arasında yer almaktadır (Kadın Dostu Kentler t.y.). Ayrıca, kadınların siyasi hayata katılımını artırmayı hedefleyen yasal kadın kotası uygulamaları da toplumsal cinsiyet eşitsizlikleriyle mücadelede kullanılan önemli kamu politikaları arasındadır.

Kadınların yerel temsiline ilişkin tartışmalara geçmeden önce, Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki mevcut durumunun ve küresel konumunun incelenmesi gerekmektedir.

Türkiye'nin Toplumsal Cinsiyet Karnesi ve Uluslararası Konumu

Her yıl World Economic Forum tarafından yayımlanan 2024 yılı Küresel Cinsiyet/Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu (Global Gender Gap Report 2024), 146 ülkede cinsiyet uçurumunu değerlendirmektedir. Ülkelerdeki cinsiyet uçurumunu ölçmek için Küresel Cinsiyet Uçurumu Endeksi (Gender Gap Index)⁴ adı verilen, 0-100 arasında değer alabilen bir ölçek kullanılmaktadır. Bu endeks eşitliğe doğru kat edilen mesafe (yani kapatılan cinsiyet uçurumunun yüzdesi) olarak yorumlanabilir. 2024 verilerine göre, 146 ülkenin yer aldığı cinsiyet farkı skoru %68,5 oranında kapanmıştır (World Economic Forum 2024, 5).

Tablo 1'de Türkiye ve seçili ülkelerle toplumsal cinsiyet eşitliği verilerine yer verilmektedir. Türkiye'de 2024 yılı için toplumsal cinsiyet uçurumu 0,645 olarak ölçülmüştür, yani Türkiye'de %64,5 oranında kadın-erkek eşitsizliğinin kapandığı anlamına gelmektedir. Rapora göre, Türkiye kendi bölgesinde (Avrupa) en alt sırada yer almaktadır (World Economic Forum 2024, 22). Genel değerlendirmede ise 146 ülke arasında 127. sıradadır (World Economic Forum 2024, 11). Verilerden hareketle, Türkiye toplumsal cinsiyet eşitliği alanında küresel ortalamanın oldukça gerisinde kaldığı söylenebilmektedir.

Tabloya göre İzlanda, Finlandiya, Norveç ve İsveç gibi İskandinav ülkeleri %81'in üzerindeki skorlarıyla üst sıralarda yer almaktadır; bu da kadınların siyasetten eğitime birçok alanda erkeklerle eşit fırsatlara sahip olduğunu belirtmektedir. Nikaragua ve Namibya gibi düşük gelirli ülkelerin toplumsal cinsiyet skorunun yüksek olması toplumsal cinsiyet eşitliğinin ekonomi dışı faktörle de ilişkili olduğunu düşündürmektedir.

Türkiye ile benzer nüfus dinamiklerine sahip olan Almanya'da cinsiyet uçurumu %81 oranında kapanmıştır. Türkiye gibi merkezîyetçi yapıda olan Fransa ise %78 ile yirmi ikinci sıradadır. Latin Amerika'da Meksika %76,8 ile

otuz üçüncü sıradadır. Balkan ülkelerinden örnek verecek olursak, Arnavutluk %78 oranında cinsiyet uçurumunu kapatmıştır ve genel sıralamada yirmi üçüncüdür. 2023 yılında Türkiye ile aynı bölgede yer almış olan Kazakistan (%71) ise yetmiş altıncı sıradadır (World Economic Forum 2024, 11).⁵ Türkiye ile ortak tarihsel bağlara sahip olan Macaristan (%68,8) ve Yunanistan'ın (%71,4), toplumsal cinsiyet endeksi küresel ortalamasının biraz üzerindedir

Tablo 1. Türkiye ve Seçili Ülkelerle Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karşılaştırması

Ülke	Cinsiyet Uçurumu Endeksi (%)	Küresel Genel Sıralama	Ulusal Siyaset Endeksi (%)
İzlanda	93,5	1	97,2
Finlandiya	87,5	2	73,4
Norveç	87,5	3	74,6
Yeni Zelanda	83,5	4	63,1
İsveç	81,6	5	50,6
Nikaragua	81,1	6	62,6
Almanya	81,0	7	60,4
Namibya	80,5	8	45,6
Fransa	78,1	22	42,8
Meksika	76,8	33	49,0
Kanada	76,1	36	33,4
Ermenistan	72,1	64	22,7
Yunanistan	71,4	73	21,4
Birleşik Arap Emirlikleri	71,3	74	34,1
Kazakistan	71,0	76	11,6
Bangladeş	68,9	99	54,3
Macaristan	68,6	101	6,9
Azerbaycan	68,5	103	6,8
Çekya	68,4	104	12,6
Türkiye	64,5	127	11,8

Kaynak: World Economic Forum 2024, 12.

Ulusal siyaset skorları ise kadınların siyasal karar alma mekanizmalarında temsiline dair çarpıcı farklar ortaya koymaktadır. Türkiye'nin skoru %11,8 ile oldukça düşük seviyededir. İskandinav ülkeleri ise genel sıralamada olduğu gibi ulusal siyaset alanında da en yüksek değerlere sahiptir; bu durum, kadınların ulusal siyasete güçlü biçimde katıldığını yansıtmaktadır. Fransa'da bu oran %42,8; Almanya'da ise %60,4'tür. Türkiye, tarihsel ve kültürel bağlara sahip olduğu Yunanistan'ın gerisinde kalırken, Macaristan'ın önünde yer almaktadır. Türkiye ile yakın bağlara sahip olan Azerbaycan'da ise kadınların ulusal siyasetteki temsili %6,8 ile çok sınırlı düzeydedir. Bu veriler, Türkiye'nin siyasal temsilde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sınırlı düzeyde kaldığını ve ülkenin dünya ortalamalarının gerisinde olduğunu göstermektedir.

Türkiye'nin politika alandaki skoru 2023 yılında %10,6 iken, 2024'te %11,8'e yükselmiştir. Bu artışa rağmen, ulusal siyasetteki toplumsal cinsiyet uçurumu yalnızca %11,8 oranında kapatılabilmektedir. 2024 yılı verilerine göre Türkiye, ekonomik katılım ve fırsatlar kategorisinde cinsiyet uçurumunu 50,7 puan kapatmıştır ve küresel sıralamada 133.'dür. Eğitim alanında 98 puan ile 90. iken sağlık alanında 96,6 puan ile 100. sırada yer almaktadır. Türkiye'de özellikle ekonomik ve siyasal alanlarda kadınların kaynaklara ve olanaklara erişiminde ciddi eşitsizlikler devam etmektedir (World Economic Forum 2024). Bu eşitsizlik ortamında, yerel yönetimlerin -kadınlara en yakın birimler olması nedeniyle- kadınların pek çok alanda görünürlüğünü artırma potansiyeli, önemli bir fırsat alanı olarak öne çıkmaktadır.

Yerel Temsilin Kadınlar Açısından Önemi

Yerel katılım, yalnızca temsilcilerin seçimiyle sınır olmayıp; yerelde alınacak kararlarda doğrudan söz sahibi olmayı ve bu süreçlerde etkili olmayı ifade etmektedir. Bu yönüyle yerel katılım, yerel demokrasiyi güçlendirmenin bir aracı olmaktadır. Yerel katılım hem yerel demokrasiyi güçlendiren bir araç hem de karar alma süreçlerinde işleyen bir denetim mekanizmasıdır

(Önder 2013, 311, 321-324). Birçok ülkede yerelde doğrudan katılımı artırmak amacıyla halk oylamaları, danışma kurullarına/toplantılarına katılım, e-demokrasi uygulamaları, katılımcı bütçe (Özmen 2024, 149), kent konseyleri ve yurttaş kurulları (Yaman ve Küçükşen 2018) gibi araçlara başvurulmaktadır Türkiye’de ise halk, seçimlere katılım göstermesine rağmen; mevzuatta⁶ yer alan bu tür katılım mekanizmaları uygulamada etkin biçimde kullanılamamaktadır (Şinik 2009).

Yerel katılım, yalnızca demokratik temsili artırmakla kalmayıp, aynı zamanda kamusal hizmetlerin daha adil ve kapsayıcı şekilde sunulmasını da mümkün kılmaktadır. Özellikle kadınlar için yerel düzeyde siyasal katılım hem karar alma süreçlerine dâhil olma hem de toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin kamusal politikalarla dönüştürülmesi açısından kritiktir.

Yerel yönetimlerin katılıma açık yapısı, kadınların kent yönetiminde yer alabilmeleri açısından özel bir önem taşımaktadır. Ancak kadınların kamusal alandaki hareket alanı, çoğunlukla ev çevresindeki mahalle ve semtlerle kısıtlanmaktadır. Üstelik, yerel hizmetlerin birçoğunun tüketicisi de kadınlardır (Ecevit 2001 akt. Biricikoğlu 2013, 7).

Yerel yönetim (kent), herkes için aynı anlama gelmemektedir; farklı toplumsal gruplar bu alanları farklı deneyimlemektedir. Kadınlar, yerel politikalarda yeterince temsil edilmediklerinde, barınma, ulaşım, güvenlik ve sağlık gibi temel hizmetlerin karar süreçlerinden dışlanmaktadır (Alkan 2000). Dolayısıyla, bu farklılıkların tanınması ve kadınların yerel yönetimlerde karar verici, politika yapıcı konumda bulunmaları gerekmektedir. Yani kadınların sadece görüş bildiren değil, yöneten pozisyonunda yer alması önem arz etmektedir. Sumbas (2020, 580)’a göre, kadın belediye başkanlarının varlığı, kadınların taleplerini görünür kılarak yerel siyasette gündemin değişmesine katkı sağlamakta, karar alma süreçlerini iyileştirmekte ve toplumsal cinsiyete duyarlı hizmetlerin gelişmesini desteklemektedir.

Kadınların yerel siyasete daha fazla katılımı dört temel ilkeye dayanmaktadır: adalet, verimlilik, çeşitlilik ve siyasi dönüşüm. Kadınların nüfusun yarısını oluşturması nedeniyle siyasette eşit temsil edilmeleri gerekmektedir. Ayrıca kadınların, erkeklerden farklı deneyim ve bakış açılarıyla siyasete özgün katkılar sunabileceği, yerel hizmetlerin başlıca kullanıcıları olarak bu hizmetlerin sunumuna çeşitlilik katabilecekleri ve fırsat odaklı yaklaşımlarıyla siyasi sistemi dönüştürme potansiyelleri söz konusudur (Evertzen 2001, 7–8 akt. Savaş-Yavuzçehre ve Cığeroğlu-Öztepe 2016, 156-157),

Yerel yönetimler, halkın yaşam alanlarına ilişkin sorunların tespiti ve çözümünde doğrudan rol oynayan birimler olması nedeniyle, bu alandaki kadın temsili, yerel yönetimlerin demokratik niteliği açısından kritik önemdedir. Kadınların düşük temsil oranına sahip olması, yalnızca demokrasiyi zedelemekle kalmamakta; kadınların talep, beklenti ve sorunlarının karar alma süreçlerine yansımamasına neden olabilmektedir (Türel ve Çağlar 2010, 16-19). Kadınların yerel düzeyde temsili, kadın bakış açısının kente yansımını sağlarken; buna karşılık, yerel düzeyde düşük kadın temsili, kadınların “erkek gibi siyaset” yapmak zorunda kalmalarına ve bu durum da kadınlara özgü duyarlılıkların politikalara yansımamasına yol açacaktır (Biricikoğlu 2013, 91, 94).

Belli (2015, 85)’ye göre, kadınların karar alma mekanizmalarına daha fazla katılımı hem yerel demokrasiyi güçlendirecek hem de kaynak kullanımında etkinliği artırarak ekonomik kalkınmaya katkı sağlayacaktır. Ek olarak, yerel siyasetin kadınlar için daha erişilebilir olduğu, yerel düzeyde edinilen siyasal deneyimlerin ulusal düzeye taşınarak kadınların temsildeki gücünü artırabileceği ve ulusal siyasete geçişte önemli bir basamak işlevi gördüğü ifade edilmektedir (Belli 2015, 80; Savaş-Yavuzçehre ve Cığeroğlu-Öztepe 2016, 157).

Özetle, kadınların siyasal karar alma süreçlerine katılımı, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında kritik bir göstergedir. Siyasal temsilin etkili olabilmesi için kadınların karar alma organlarında en az %30 oranında yer almaları gerektiği, literatürde “siyasal temsilde cinsiyet eşitliği için kritik eşik” olarak tanımlanmaktadır (Sancar 2023, 448). Özellikle de yerel yönetimlerde kadın temsiliyeti birçok alandaki toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ile mücadele için bir fırsat sunmaktadır.

Türkiye’de 2004-2024 Yerel Seçimlerinde Kadın Temsili

2004-2024 Arası Yerel Seçimlerde Kadın Temsili

Toplumsal cinsiyet ve yerel temsil konusundaki kuramsal tartışmaların ardından, bu bölümde Türkiye’de son yirmi yılda gerçekleşen yerel seçimler temelinde yerel yönetimlerde kadın temsiliyetinin seyri değerlendirilecektir. Tablo 2, 2004-2019 yılları arasında Türkiye’de yapılan yerel seçimlerde belediye başkanlarının cinsiyete göre dağılımını vermektedir. Tabloya göre kadın belediye başkanı oranı 2004 yılında %0,6 iken 2009 yılında %0,9’a yükselmiştir, 2014 ve 2019⁷ yıllarında sırasıyla %2,9 ve %3’e ulaşmıştır. Bu artış olumlu bir gelişme olmakla birlikte, kadın belediye başkanlarının oranı hala çok düşüktür. Veriler, 15 yılda sınırlı bir ilerleme sağlandığını ve erkekler ile kadınlar arasında belirgin bir temsil farkının sürdüğünü sunmaktadır.⁸

Tablo 2. 2004-2019 Yılları Arasında Belediye Başkanlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Yıl	Toplam Başkan Sayısı	Kadın Sayısı	Kadın Oranı (%)	Erkek Sayısı	Erkek Oranı (%)
2004	3.225	18	0,6	3.207	99,4
2009	2.948	26	0,9	2.922	99,1
2014	1.396	40	2,9	1.356	97,1
2019	1.389	41	3,0	1.348	97,0

Kaynak: TÜİK 2023, 141.

2024 yılı yerel seçimlerinde belediye başkanlığı⁹ görevine seçilenler arasında kadınlar açık şekilde dezavantajlı konumdadır. Toplam 973 belediyede yalnızca 70 kadın belediye başkanı seçilmiş olup, bu oran %7,1 düzeyindedir. Yani 973 belediyenin 903'ünde seçilmiş belediye başkanları erkektir (YSK 2024, 46). Ancak, ilgili yıl için kadınların yerel düzeydeki temsili, 2024-2028 dönemini kapsayan On İkinci Kalkınma Planı'nda kadın belediye başkanları için öngörülen %5'lik hedefin üzerinde önemli bir kazanım olarak kabul edilebilir

Tablo 3'de 2004-2024 yılları arasında büyükşehir belediye başkanlarının cinsiyete göre dağılımı yer almaktadır. 2004-2024 yılları arasında büyükşehir belediye başkanlıklarında kadın temsiliyetinde düşük ama istikrarlı bir büyüme olduğu söylenebilir. 2004 ve 2009 yıllarında hiç kadın büyükşehir belediye başkanı bulunmazken, 2014'te ilk kez 3 kadın başkan seçilmiş ve kadın oranı %10'a ulaşmıştır.¹⁰ 2019'da kadın belediye başkanı oranı değişmemiş, 2024'te ise 5 kadın büyükşehir belediye başkanı (%16,6) seçilmiştir. Bu artış, büyükşehir düzeyinde kadın temsiliyeti açısından ölçülü olmakla birlikte umut verici bir ilerlemeye işaret etmektedir. Fakat mevcut durum, Türkiye'nin tarafı olduğu birçok uluslararası sözleşmede yer alan toplumsal cinsiyet eşitliği hedeflerinden henüz uzaktır.

2024 yılı itibariyle 81 ilin 11'inde seçilen kadın başkan oranı %13,5'tir. Büyükşehir dışında 51 ilde seçilen kadın başkanların oranı ise %11,8 civarındadır. Bu veriler, Tablo 2 ve Tablo 3 ile birlikte düşünüldüğünde, kadınların yerel yönetimlerde karar alıcı pozisyonlarda yeterince yer almadığını açık biçimde ortaya koymaktadır.

Tablo 3. 2004-2024 Yılları Arasında Büyükşehir Belediye Başkanlarının Cinsiyete Göre Dağılımları

Yıl	Toplam Başkan Sayısı	Kadın Sayısı	Kadın Oranı (%)	Erkek Sayısı	Erkek Oranı (%)
2004	16	0	0,0	16	100,0
2009	16	0	0,0	16	100,0
2014	30	3	10,0	27	90,0
2019	30	3	10,0	27	90,0
2024	30	5	16,6	25	83,4

Kaynak: TÜİK 2023, 141; YSK 2024, 41.

Tablo 4 ise il genel meclisi üyeliğinde kadın temsilinin d şuk olduğunu ortaya koymaktadır. 2004 yılında kadınlar il genel meclisindeki sandalyelerin %2,4' ne sahipken; 2019 yılında toplam sandalyelerin %3,8'i kadınlara aittir. 2014'te %4,8'e yükselen kadın temsil oranı, 2019 yılında %3,8'e düşerek gerileme göstermiştir. 2024 yılı yerel seçimleri sonucunda seçilen 1282 asıl il genel meclisi üyesinin yalnızca %4,9'u (63 kişi) kadınlardan oluşmaktadır. 2004-2024 yılları arasında il genel meclisi üyeliklerinde kadın oranı %1,8'den %4,9'a yükselmiş olsa da kadınların temsil düzeyi hala çok düşüktür.

Tablo 4. 2004-2024 Yılları Arasında İl Genel Meclisi  yelerinin Cinsiyete Göre Dağılımları

Yıl	Toplam �ye Sayısı	Kadın Sayısı	Kadın Oranı (%)	Erkek Sayısı	Erkek Oranı (%)
2004	3.208	57	1,8	3.151	98,2
2009	3.379	110	3,3	3.269	96,7
2014	1.251	60	4,8	1.191	95,2
2019	1.271	48	3,8	1.223	96,2
2024	1.282	63	4,9	1.219	95,1

Kaynak: TÜİK 2023, 141; YSK 2024, 44.

Tablo 5'te görüldüğü üzere, belediye meclis üyeliklerinde kadın oranı 2004 yılında %2,4 iken; 2019 yılında %11'e yükselmiştir. Özellikle 2009 yılından 2014 yılına %4,2'den %10,7'ye büyük bir artış olmuştur. YSK (2024, 49)'ye göre, 2024 yılı yerel seçimleri sonrasında belediye meclislerinde kadınların sandalye oranının yaklaşık %12,2 düzeyinde kaldığı görülmektedir. Toplam 20.952 belediye meclisi üyelerinin 18.385'i erkeklerden oluşurken, kadınların sandalye sayısının %12 dolaylarında kalması, yerel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği açısından düşündürücüdür.

Tablo 5. 2004-2024 Yılları Arasında Belediye Meclisi Üyelerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Yıl	Toplam Üye Sayısı	Kadın Sayısı	Kadın Oranı (%)	Erkek Sayısı	Erkek Oranı (%)
2004	34.477	817	2,4	33.660	97,6
2009	31.790	1.340	4,2	30.450	95,8
2014	20.498	2.198	10,7	18.300	89,3
2019	20.745	2.284	11,0	18.461	89,0
2024	20.952	2.567	12,2	18.385	87,8

Kaynak: TÜİK 2023, 141; YSK 2024, 49.

Genel değerlendirmede, 2004-2024 yılları arasında belediye meclislerinde kadın üye oranı düzenli olarak artış göstererek %2,4'ten %12,2'ye yükselmiştir. Belediye meclis üyeliğinde kadın temsili, diğer yerel yönetim görevlerine göre daha yüksek oranlarda artış göstermiştir. Ancak, bu oranlar hala eşit temsili sağlamaktan uzaktır. Bu durum, sayısal ilerlemeye rağmen toplumsal cinsiyet eşitliğinin meclis düzeyinde tam anlamıyla sağlanamadığını ortaya koymaktadır.

Yerel yönetimlerin en küçük birimleri olan köy ve mahalle muhtarlıklarına bakıldığında da kadınların oranı artış göstermekle birlikte düşük düzeyde kalmaktadır. 2009 yılında köy muhtarı ve mahalle muhtarı olarak seçilen kadınların oranı sırayla %0,2 ve %2,3'tür. 2019 yılında ise kadın köy muhtarı oranı %0,6 iken; kadın mahalle muhtarı oranı %3'tür ve küçük de

olsa toplamda artış olduğu söylenebilir (TÜİK 2023, 141).¹¹

Ele aldığımız dönem boyunca hem yerel meclislerde (2019 yılı il genel meclisi hariç) hem de belediye başkanlıklarında kadın temsiliyetinde artış gözlenmesi olumlu bir eğilim olmakla birlikte, yerel düzeyde kadın temsili 2024 itibariyle %35,5¹² olan dünya ortalamasının oldukça gerisinde kalmaktadır. Ayrıca, etkin siyasi temsil için asgari seviye olarak kabul edilen üçte bir oranına ulaşmaktan da uzaktır.¹³

Tablo 6 ise 2024 yılı yerel seçimlerinde belediye başkanlığı ve belediye meclislerinde kadın ve erkek adayların dağılımına yer vermektedir. Tablodan görüldüğü üzere büyükşehir belediye başkanı adaylarının yalnızca %12,8'ini kadınlar oluştururken; erkek adayların oranı %87,2'dir. Belediye başkanı adaylığına baktığımızda, 14.119 belediye başkanı adayının yalnızca 1.393 kadındır. Kadın adayların payı toplam adaylar içinde %11,5 düzeyinde kalmaktadır. İl genel meclisi üyeliğinde kadın adayların oranı %11,6 iken; erkek adayların oranı %88,4'tür. Verili seçim türlerinde belediye meclisi üyeliğinde kadın aday oranı %16,5 olup, diğer seçim türlerine göre oransal olarak daha fazla kadın aday gösterildiği sonucuna ulaşılmaktadır. Genel durumda ise kadın adayların oranı her kategoride erkeklerin oranının oldukça gerisinde kalmaktadır.

Tablo 6. 2024 Yılı Yerel Seçimlerinde Seçim Türlerine Göre Adayların Cinsiyet Dağılımı

Görev	Toplam Sayı	Kadın Sayı	Kadın Oranı (%)	Erkek Sayı	Erkek Oranı (%)
Büyükşehir Belediye Başkanı	734	94	12,8	640	87,2
İl Genel Meclisi Üyesi	12.054	1.393	11,6	10.661	88,4
Belediye Başkanı	14.119	1.624	11,5	12.495	88,5
Belediye Meclisi Üyesi	136.259	22.500	16,5	113.759	83,5

Kaynak: YSK 2024, 17.

2024 yerel seçim sonuçlarının cinsiyet dağılımı, aynı yıla ait adaylık verileri ile karşılaştırıldığında; kadınların hem aday olma hem de seçilme süreçlerinde erkeklerin gerisinde kaldığı görülmektedir. Aday kadın oranı tüm kategorilerde düşük olmakla birlikte, seçilen kadın oranı bu düzeyin de altında kalmaktadır. Örneğin, belediye başkan adaylarının %11,5'i kadinken, seçilenlerin yalnızca %7,1'i kadındır. Benzer şekilde, il genel meclisi üyeliklerinde aday kadın oranı %11,6 olmasına rağmen, bu oran seçilenler arasında %4,9'a düşmektedir. Belediye meclis üyeliklerinde ise kadın aday oranı %16,5 iken seçilen kadın oranı %12,2'dir. Bu farklar, kadınların sadece aday olmakta değil, seçilme sürecinde de ciddi bir dezavantajla karşılaştığını ortaya koymaktadır. Büyükşehir belediye başkanlığı, bu genel eğilimin istisnasını oluşturmaktadır. Adayların %12,8'i kadın olmasına rağmen, seçilen kadın oranı %16,6'ya ulaşmıştır.

2024 yerel seçimlerindeki seçmenlerin %50,6'sını kadınlar oluşturmaktadır. Kadınların yerel seçimlere katılım oranı, az da olsa erkeklerden yüksektir (YSK 2024, 10). Siyasi temsiliyette kadınların belirgin biçimde düşük oranda yer almasına rağmen, seçmen olarak katılımlarının erkeklerin üzerinde olması dikkat çekicidir. Konuya dair daha derinlikli bir anlayış için bu durumun ayrı bir çalışma kapsamında ele alınması faydalı olacaktır.

Son olarak, 2024 yerel seçimlerinde büyükşehir belediye başkanı adaylarının %61,72'si üniversite veya yüksekokul mezunudur. Adayların %29,56'sı ortaokul veya lise mezunu, %8,72'si ise ilkokul mezunudur (YSK 2024, 26).¹⁴ Bu tablo, adayların önemli bir bölümünün yükseköğrenim düzeyine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Cinsiyete göre dağılıma baktığımızda, erkek belediye başkanlarının %2,7'si ilkokul, %29,2'si ortaokul/lise ve %68,1'i üniversite/yüksekokul mezunu iken; kadın belediye başkanlarının %7,1'i ilkokul, %21,4'ü ortaokul/lise ve %71,4'ü üniversite/yüksekokul mezunudur. Oranlar genel olarak birbirine yakın olmakla birlikte, her iki grupta da üniversite

mezunu açık ara çoğunluktadır. Bununla birlikte, kadınların belediye başkanı olarak seçilmelerinde yükseköğrenim daha belirleyici görülmektedir (Sezgin 2025, 13). Yerel yönetimlerde kadın temsiline artması açısından eğitimin sağladığı olanakların ve güçlendirici potansiyelinin altı çizilmelidir.

Ele alınan dönemde, Türkiye’de yerel yönetimlerde kadın temsili artış göstermiştir. Özellikle 2014 ve 2019 yılları arasında kadınların yerel siyasete katılım oranlarındaki artış daha belirgindir. Bu durum toplumsal cinsiyet eşitliği hedefleriyle uyumlu olup, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadelede önemli bir gelişmedir. Ancak kadın temsiliyetindeki artış oranları sınırlı kalmıştır. Genel olarak 2004’ten 2024 yılına kadar olan yerel seçim sonuçlarını farklı yönetim kademeleri için cinsiyet kırılımlı olarak değerlendirdiğimizde, yerel yönetimlerde cinsiyet temelli dengesizliğin devam ettiği söylenebilmektedir. Erkeklerin oranı yerel yönetimlerde ele alınan tüm pozisyonlarda ortalama olarak %90’ın üzerinde kalmaya devam etmiştir. Karar alma süreçlerindeki cinsiyet dengesizlikleri, toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların gelişimini yavaşlatabilmektedir. Sonuç olarak, kadınların yerel yönetimlerde temsiliyeti artış gösterse de eşit temsilden oldukça uzaktır. Kadınların karar verici, politika yapıcı pozisyonlarda bulunmasını artırmaya yönelik daha fazla kamu politikasının gerekliliği vurgulanmalıdır.

Kadınların Yerel Karar Alma Mekanizmalarındaki Temsili: Küresel Eğilimler ve Türkiye Örneği

Küresel ölçekte birçok ülkede kadınların yerel karar organlarındaki temsili, parlamentolara kıyasla genel olarak daha yüksek düzeyde seyretmektedir (Biricikoğlu 2013: 65; UN Women, 2021). Ancak bu durum, cinsiyet temelli eşitsizliklerin ortadan kalktığı anlamına gelmemektedir. 2023 yılı itibarıyla dünya genelinde kadınların yerel düzeyde seçilmiş koltuklardaki temsil oranı %35,5’tir. Verilerin mevcut olduğu 141 ülkede 3 milyondan fazla kadın yerel danışma organlarında görev almaktadır. Bu ülkelerin 88’inde

yerel seçimlerde yasal cinsiyet kotası¹⁵ uygulanmaktadır; bunlardan 69'u aday kotası ve ayrılmış koltuk biçimindedir. Ancak kadınların yerel düzeydeki temsili, ülkeden ülkeye büyük farklılık göstermektedir (%1 ile %67 arasında) (UN Women 15.12.2024). Yalnızca 20 ülkede -verileri olan ülkelerin %15'i yerel karar alma organlarında kadınların oranı %40'ın üzerine çıkmakta, 28 ülkede kadınların temsili %30-%40 aralığında seyretmektedir. Buna karşılık, 70 ülkede kadın temsili %10-%30 arasındadır, 15 ülkede ise kadın temsili %10'un altında kalmaktadır (UN Women 2021, 7).

Yerel düzeydeki kadın temsiline ilişkin verilere göre, kadın temsil oranı %40 ve üzerinde ülkeler arasında Karayipler'de Antigua (%66,67), Güney Amerika'da Boliviya (%50,47), Kuzey Avrupa'da İzlanda (%47,01) ve Orta Amerika'da Meksika (%45,01) yer almaktadır. Batı Avrupa'da merkezîyetçi yapıdaki Fransa (%40,40), Kuzey Avrupa'da Finlandiya (%39,05)¹⁶ %40 üzeri temsil grubunda yer alan ülkeler arasındadır (UN Women 2021, 20). %30-%40 aralığında yer alan ülkelere ise %35 oranında yerel kadın temsili ile Azerbaycan ve %30,51 kadın temsili ile Macaristan örnek verilebilir (UN Women 2021, 21).

Temsil oranının %10 ile %29,99 arasında seyrettiği ülkeler arasında, Kuzey Amerika'dan Kanada (%26,60), Batı Avrupa'dan Türkiye ile benzer nüfus dinamikleri olan Almanya (%27,52) ve Doğu Avrupa'dan Romanya (%12,51) yer almaktadır. Kadın temsil oranının %10'un altında kaldığı ülkelere oldukça sınırlı düzeyde temsili yansıtmaktadır. Bu grupta Güney Asya'dan Sri Lanka (%10, 89) ve Güneydoğu Avrupa'dan Türkiye (%10,14) sayılabilir. Listenin son sırasında yalnızca %1,14 temsil oranıyla Suudi Arabistan bulunmaktadır. Türkiye, 133 ülke arasında 118. sırada yer almakta olup, kadınların yerel karar alma organlarındaki temsili açısından listenin en alt sıralarında konumlanmaktadır (UN Women 2021, 22-24).

Türkiye örneği, küresel eğilimin aksine bir tablo sergilemektedir. Yerel

yönetimlerde kadın temsili, dünya ortalamasının (%35,5) ve Türkiye'nin ulusal düzeydeki kadın temsil oranının oldukça gerisindedir. 2024 yılı itibarıyla Türkiye'de belediye başkanları arasında kadın oranı yalnızca %7,1 iken, belediye meclisi üyeleri arasında bu oran %12,2'dir; il genel meclisi üyeleri arasında ise kadın oranı %4,9'a kadar düşmektedir. Bu durum, kadınların yerel düzeyde daha görünür olduğu küresel modele ters düşmektedir ve literatürde "Türk Paradoksu" olarak tanımlanmaktadır (Drechselová 2020).¹⁷ Oysa yerel yönetimler, siyasetin en tabandaki ve yurttışa en yakın uygulama alanı olması nedeniyle kadınların karar alma süreçlerine etkili katılımı açısından son derece kritiktir (Savaş-Yavuzçehre ve Ciğeroğlu-Öztepe 2016, 161).

Kadınlar yerel yönetimlerde yer alsalar dahi, karar alma süreçlerinde eşit ve etkili biçimde yer almaları çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Kadınlar toplumsal cinsiyet rollerinin bir uzantısı olarak sıklıkla bakım, sosyal hizmet gibi alanlarla ilişkilendirilen komisyonlarda vb. yoğunlaşmaktadır. Buna karşın, imar, bütçe ve stratejik planlama gibi teknik ve karar verici pozisyonlarda kadınların temsili oldukça kısıtlıdır (Biricikoğlu 2013, 89-90, 94). Bu durum, yalnızca sayısal katılımın değil, nitelikli ve etkili temsiliyetin de toplumsal cinsiyet kalıplarından etkilendiği göstermektedir.

Türkiye'de kadın temsili açısından önemli bir diğer sorun da yasal cinsiyet kotasının bulunmamasıdır. Her ne kadar bazı siyasi partiler gönüllü kotalar uygulasalar da bu uygulamalar etkin bir temsil üretmekten uzaktır.¹⁸ Ayrıca Türkiye'de kota uygulamalarına başvurmayıp söylemsel olarak kadın temsiline dikkat çekerek, aday sayısını artırma girişimi olan partiler de söz konusudur. Ne var ki, kadın aday sayıları sınırlı kalmakta, kadınların seçilebilir sıraya yerleştirilmesi konusunda eksiklikler devam etmektedir (Sallan Gül 2007; Demir 2015; Sallan Gül ve Altındal 2015).

Türkiye'de kadınların yerel siyasete katılımını engelleyen çok katmanlı yapısal sorunlar bulunmaktadır. Ataerkil aile yapısı, düşük eğitim

düzeyi, maddi yetersizlikler, özgüven eksikliği ve erkek aile bireylerinin baskısı gibi faktörler kadınların siyasete katılımının önünde ciddi engeller oluşturmaktadır. Bunlara ek olarak, siyasi partilerdeki cinsiyetçi yapılanmalar, demokratik işleyişin zayıflığı ve kadın adaylara yönelik isteksizlik temsil düzeyinin düşüklüğünü perçinlemektedir (Savaş-Yavuzçehre ve Ciğeroğlu-Öztepe 2016, 158; Şahin, Soyocak ve Boduroğlu 2024). Tüm bu etmenler hem genel hem yerel seçimlerde kadınların karar alma süreçlerinde etkili biçimde yer almasını sınırlamakta ve toplumsal cinsiyet eşitliği açısından yapısal engeller oluşturmaktadır.

Alkan (2005) ise Türkiye’de kadınların yerel yönetimlerde düşük temsilini, yapısal ve kültürel etkenlerin birleşiminden kaynaklanan dört temel nedene dayandırmaktadır. Bunlardan ilki, kadınların siyasal alanda çoğunlukla simgesel düzeyde yer alması, yani vitrinde görünür olup eşitsizliğin üzerini örtmesidir. İkincisi, özellikle küçük yerleşim yerlerinde geleneksel ve ataerkil değerlerin kadınların kamusal alandaki hareketliliğini sınırlandırmasıdır. Üçüncüsü, yerel yönetimlerin teknik bilgi gerektiren karmaşık yapılar olarak algılanması, kadınların bu alanı uzak ve zorlayıcı bulmasına yol açarak adaylık isteğini zayıflatmaktadır. Son neden kadın hareketleri ve sivil toplum kuruluşlarının uzun süre yerel düzeyi ihmal edip merkezi siyasete odaklanması olup, bu durum yerel temsilin gelişimini engellemiştir. Bu dört neden birlikte ele alındığında, yerel siyasetteki temsil yetersizliğinin yalnızca seçim süreçlerinden değil; tarihsel, kültürel ve örgütsel eksikliklerle de ilişkili olduğu anlaşılmaktadır (Alkan 2005, 89-91).

Yerel yönetimler, halka en yakın yönetim birimleri olarak vatandaşların yönetime katılımı açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu yakınlık, siyasal ve idari süreçlere erişimi kolaylaştırırsa da kadınların yerel düzeyde temsili söz konusu olduğunda aynı avantajı sağlamamaktadır (Biricikoğlu 2013, 92-93). Bu durum, yerel düzeyde kadın temsiline yönelik sorunların ve eşitsizliklerin

daha derinlemesine ele alınmasını gerektirmektedir.

Tartışma

Kadınların siyasal temsilini sınırlayan yapısal, kurumsal ve kültürel engeller, birbiriyle etkileşim halinde olan ve kadınların siyasete katılımını azaltan temel faktörlerdir. Eğitim seviyesi, ekonomik bağımsızlık ve toplumsal statü gibi yapısal faktörlerin yanı sıra seçim sistemleri, aday belirleme süreçleri ve kota uygulamaları gibi kurumsal mekanizmalar ile geleneksel cinsiyet rolleri ve ataerkil değerler gibi kültürel engellerin birlikte ele alınması gerekmektedir (Sumbas 2020: 572).

Yerel düzeyde kadınların siyasi karar alıcı konumlarda bulunması, kadın ve kız çocuklarının ihtiyaç ve taleplerinin görünürlüğünü artırırken, aynı zamanda siyasi alanda yaşanan cinsiyet temelli eşitsizlikleri azaltabilecektir. Bu bağlamda, kadınların temsilini artırmak için dünya genelinde en yaygın kullanılan araçlardan biri cinsiyet kotalarıdır. Birleşmiş Milletler'in (BM) yayımladığı rapora göre, seçilmiş yerel karar organlarına sahip ülkelerin %44'ü yerel yönetimlerde cinsiyet eşitliğini sağlamak için yasal cinsiyet kotası uygulamaktadır. Fransa'da 2000 yılında kabul edilen "eşitlik yasası" sonrası kadın temsili %26'dan %48'e yükselirken, benzer kota uygulamaları İspanya ve Slovenya gibi ülkelerde de olumlu sonuçlar vermiştir (Sancar 2018, 30; UN Women 2021, 9-11). Ayrıca, aday listelerindeki dengeli sıralama kuralları ve özel sandalye tahsisi gibi yöntemler Meksika, Arnavutluk ve Fas gibi ülkelerde kadın temsil oranlarını artırmıştır (UN Women 2021, 14; UN Women, 19.12.2024).

Kota uygulamaları önemli olmakla birlikte, kalıcı ve kapsamlı dönüşüm için toplumun siyasal ve kültürel yapısında köklü değişiklikler gerekmektedir (Belli 2015). İskandinav ülkelerinde görüldüğü gibi doğal siyasal kültür

gelişimi büyük önem taşımaktadır. Bu ülkelerde kadınların siyasi katılımının sosyal ve ekonomik kalkınmayla birlikte arttığı; yüksek okuryazarlık oranları, kadın dostu siyasi kültür, gelişmişlik düzeyi ve orantılı temsil sistemlerinin benimsenmesi gibi faktörlerin bu başarıda belirleyici olduğu görülmektedir (Rathod, 1999; Margaras 2025). Ayrıca, kadın temsili yüksek olduğu ve kadın kotasını ilk başlatan ülkelerden biri olan İsveç, kota uygulamalarının yanında toplumsal cinsiyet etki analizine (CETA) de başvurmuştur. CETA uygulanacak politikaların toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine olası etkilerinin değerlendirilmesidir. İsveç'te kamu yönetiminin her alanında CETA'ya başvurulmaktadır (Akarçay 2019, 19; Sancar 2021, 75, 88).¹⁹

Bu dönüşümü desteklemek için kadınların sivil toplum kuruluşları (STK) ve siyasi partiler aracılığıyla etkin biçimde örgütlenmelerinin desteklenmesi gerekmektedir. Kadın Konseyleri, Danışma Kurulları ve Eşitlik Komisyonları gibi yapılar, kadınların karar alma süreçlerine katılımında etkili yöntemler olarak değerlendirilmektedir (Belli, 2015; Koyuncu ve Sumbas, 2016).

Kadın liderliğini güçlendirmek için uygulanan Eurocities Kadın Mentorluk Programı, Almanya ve Hollanda'da yürütülen benzer girişimler, kadınlara hem destek hem de görünürlük sağlamaktadır Aynı şekilde, Girls in Politics (Avusturya) ve Girls for Local Politics (Polonya) projeleri genç kadınlara yerel siyaseti doğrudan deneyimleme olanağı tanımaktadır (Margaras 2025, 9; Commonwealth Local Government Forum t.y.).

Türkiye özelinde ise Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği (CEİD) tarafından yürütülen ve Avrupa Birliği tarafından desteklenen CEİDizler projesi, 11 ilde uygulanmakta olup; STK'ların izleme kapasitesini artırmayı, belediyelerin politikalarını toplumsal cinsiyet perspektifiyle oluşturma ve izleme süreçlerini desteklemeyi amaçlamaktadır (CEİD t.y). STK'lar, üniversiteler, sendikalar ve yerel yönetimler arasında iş birliğini güçlendirmeye yönelik uygulamalar

da önem arz etmektedir.²⁰

Kurumsal rehberlik ve eşitlik planları da kadın temsiliğini güçlendirmede etkin rol oynamaktadır. Finlandiya’da belediyelere yönelik rehberde karar alma süreçlerinden bütçelemeye kadar cinsiyet eşitliği ilkeleri tanımlanırken; İsveç ve Bask Bölgesi’nde benzer rehberler ve mentorluk sistemleri yürütülmektedir (Margaras 2025, 10). Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konseyi (CEMR) tarafından yayımlanan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Şartı, 2023 itibarıyla 36 ülkeden 2000 imzacı toplamış ve bu alanda kurumsal taahhütlerin güçlenmesine katkı sunmuştur (Margaras 2025, 9). Türkiye’den çok sayıda belediyenin bu Şart’a taraf olması, kurumsal taahhütlerin gelişmekte olduğuna işaret etmektedir. Örneğin Mersin Yenışehir Belediyesi, Şart kapsamındaki yükümlülükleri doğrultusunda toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri düzenleyerek kurumsal farkındalığı artırmaya yönelik uygulamalar başlatmıştır (Yenişehir Belediyesi 2022). Bu örnek, Türkiye’de yerel düzeyde eşitlikçi politikaların kurumsal çerçevede uygulanabilir olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Kadınların siyasette temsili, yalnızca yasal-kurumsal düzenlemelere değil, siyasi partilerin tutumlarına ve medyanın rolüne de bağlıdır. 1980-2008 yıllarında on iki Batı Avrupa ülkesinde yapılan araştırmalar, parti liderlerinin oy ve politika hedefleri ile motive olmaları durumunda kadın adayları daha fazla desteklediğini vurgulamaktadır (O’Brien 2013). Öte yandan, Pakistan örneğinde olduğu gibi, medya toplumsal cinsiyet algısını etkileyebilmektedir. Özellikle dezavantajlı kadın siyasetçiler medyada daha az görünür olmaktadır (Munir vd. 2014).

Son olarak, kadınların güvenliğini sağlamak da temsiliyetin sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Almanya’da geliştirilen “Stark im Amt” (Görevde Güçlü) rehberi, kadın siyasetçilere yönelik saldırılar karşısında destek sunarken, Avrupa Konseyi’nin 2020 tarihli Tavsiye Kararı ile yerel

düzye de cinsiyet temelli siyasal şiddete karşı önleyici tedbirlerin alınması teşvik edilmiştir (Margaras 2025, 10-11). Bütün bu başarılı uygulama örnekleri, kadınların sadece temsilde değil, karar alma süreçlerinde etkin, görünür ve güvende olmalarını sağlayacak çok boyutlu bir yaklaşımın gerekliliğine işaret etmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, 2004-2024 yılları arasındaki yerel seçim sonuçları ışığında Türkiye’de kadınların yerel yönetimlerdeki temsil durumunu değerlendirmiştir. İncelenen dönemde kadınların yerel düzeydeki temsiline ilişkin belirgin bir ilerlemenin gerçekleşmediği, hatta bazı kademelerde durağanlığın hâkim olduğuna ulaşılmıştır. Kadınların yerel temsil oranlarının düşük seviyelerde seyretmesi, Türkiye’nin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin uluslararası taahhütlerine rağmen, siyasal katılım alanının toplumsal cinsiyet açısından oldukça sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır.

Türkiye’nin uluslararası endekslerdeki konumu da bu bulguları desteklemektedir. CEDAW, BM, AB belgeleri ve Kalkınma Planları gibi normatif çerçeveler toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirmeye yönelik politik bir zemin sunsa da uygulama düzeyindeki sonuçlar, normatif taahhütlerin kurumsal yapılara, kültürel yapılara ve karar alma mekanizmalarına sınırlı ölçüde yansiyabildiğini anlatmaktadır. Mevzuattaki iyileştirmelere rağmen, kültürel kalıpyargılar, parti içi güç dengeleri, aday belirleme süreçlerinin kapalı yapısı ve bakım yükünün cinsiyete göre eşitsiz dağılımı, kadınların yerel siyasete erişimini sınırlandırmaya devam etmektedir.

Uluslararası örnekler, yerel düzeyde kadın temsili artmasının çoğu ülkede tek bir faktörle açıklanmadığını, aksine kurumsal, kültürel ve siyasal engellerin birlikte dönüştüğü dönemlerde ilerlemenin mümkün

olduğuna gözler önüne sermektedir. Çalışmada incelenen farklı ülkelerden elde edilen deneyimler, kadın temsilini artıran uygulamaların yalnızca yasal düzenlemelerle değil, aynı zamanda yerel yönetimlerin kurumsal kapasitesi, sivil toplumun etkinliği, parti içi süreçlerin şeffaflığı ve toplumsal normların dönüşümü ile birlikte işlediğini yansıtmaktadır. Bu çerçevede Türkiye'nin karşılaştığı güçlüklerin çok katmanlı ve tarihsel nitelik taşıdığı görülmektedir.

Elde edilen bulgular, yerel düzeyde kadınların karar alma mekanizmalarına dâhil olmasının, yalnızca temsili artırmakla sınırlı olmayan, aynı zamanda kamu politikalarının içeriğini dönüştüren bir etkiye sahip olabileceği izlenimini vermektedir. Kadınların yerel yönetimlerdeki varlığı, toplumsal cinsiyete duyarlı planlama, bütçeleme ve hizmet sunumunun daha görünür hâle gelmesine katkı sağlayabilmektedir. Türkiye'de çok sayıda belediyenin Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı'nı imzalamış olması ve Yerel Eşitlik Eylem Planı (YEEP) hazırlaması, yerel düzeyde eşitlik politikalarının kurumsal bir çerçeve üzerinden yürütülebileceğine işaret eden önemli bir bulgudur. Ancak bu çerçevenin seçim öncesi aday belirleme süreçleriyle yeterince bütünleşmemiş olması, eşitlik mekanizmalarının etkisini sınırlamaktadır.

Çalışmada ayrıca, cinsiyete duyarlı veri eksikliğinin analitik bir sorun oluşturduğu görülmüştür. YSK başta olmak üzere resmi kurumların cinsiyete göre ayrıştırılmış veri yayımlamaması, yerel siyasal temsile ilişkin sağlıklı karşılaştırmalar yapmayı güçleştirmekte ve akademik analiz kapasitesini zayıflatmaktadır. Veriye erişim sorunları, yerel siyasal katılımın toplumsal cinsiyet boyutunu görünmez kılmakta ve eşitlik politikalarının somut sonuçlarını değerlendirmeyi zorlaştırmaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye'de kadınların yerel yönetimlerdeki temsilinin düşük düzeyde kalması, normatif çerçeve ile uygulama arasındaki makasın hâlen kapanamadığını göstermektedir. Bulgular, yerel siyasetin toplumsal

cinsiyet açısından dönüşümünün ancak uzun vadeli, bütüncül ve yapısal değişim süreçleriyle mümkün olabileceğine işaret etmektedir. Merkezi yönetimin yapacağı yasal düzenlemeler, yerel yönetimlerin uygulama kapasitesi, siyasi partiler ile sivil toplumun katkıları ve uluslararası iş birlikleri birlikte düşünüldüğünde, kadınların yerel siyasetteki temsilinin bu dinamiklerin eş zamanlı işlemesiyle güçlenebileceği değerlendirilmektedir.

1 Yerel yönetimlerde kadın temsil oranı (SKA5.5.1b) ve yönetim kademelerindeki kadın oranı (SKA5.5.2) bu hedefin temel göstergelerindedir. Ayrıca, SKA10 (ülke içi ve ülkeler arası eşitsizliklerin azaltılması), SKA 11 (sürdürülebilir şehirler) ve SK16 (barış, adalet ve güçlü kurumlar) amaçları da kadın temsili ile ilişkilidir (<http://www.surdurulebiliralkalkinma.gov.tr/>).

2 Çalışma, 2004-2024 yılları arasındaki düzenli seçim döngülerinin karşılaştırmaya olanak tanınması ve toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük kapsayıcılık, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe/bütçeleme (TCDB), yerelde kadın temsiliyeti vb. tartışmaların özellikle 2000'li yıllardan itibaren daha yoğun bir şekilde gündeme gelmesi nedeniyle bu yıllarla sınırlandırılmıştır.

3 Cinsiyet körlüğü; bir politikanın, bir projenin vb. kadınların ve erkeklerin farklı ihtiyaçlarını görmemesidir (Ecevit 2021, 20).

4 Toplumsal cinsiyet uçurumu endeksi; ekonomi, eğitim, sağlık ve politika alanları olmak üzere dört alt endeksten oluşmaktadır. Politika alt endeksi, ulusal parlamentoda kadın oranı, kadın bakan sayısı, ülke yönetiminin başındaki (başbakan-cumhurbaşkanı) kadın sayısı dikkate alarak hesaplanmaktadır. Dolayısıyla yerel yönetimlerde kadın temsiliyetine ilişkin veriler içermemektedir. Gelecek yıllarda endekse yerel yönetimlere ilişkin cinsiyet verilerinin dâhil edilmesi beklenmektedir (World Economic Forum 2024, 66).

5 Türkiye, Kazakistan ile birlikte 2023 yılında Avrasya ve Merkez Asya bölgesinde kategorize edilmiştir (World Economic Forum 2023, 61).

6 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yer alan ve yurttaş katılımı ile sivil denetimi mümkün kılan başlıca mekanizmalar şunlardır: Belediye kurulması ve birleşmesinde seçmen oylamasına yer veren madde 4 ve 8; mahalle muhtarlıklarının katılım temelli görevlerini tanımlayan madde 9; hemşehri hukukunu düzenleyen ve karar alma süreçlerine katılım hakkı tanıyan madde 13; belediye hizmetlerinin erişebilirliğine vurgu yapan madde 14; kamuoyu yoklamalarına imkân tanıyan madde 15; belediye meclisi toplantılarının şeffaflığını düzenleyen madde 20, 21 ve 23; ihtisas komisyonlarını düzenleyen madde 24; stratejik plan ve performans programlarının sivil paydaşlarla hazırlanmasını öngören madde 41; afet ve acil durum planlarında katılımı teşvik eden madde 53; çok paydaşlı yapısıyla kent konseylerini kurumsallaştıran madde 76 ve belediye hizmetlerine gönüllü katılımı düzenleyen madde 77 sayılabilmektedir (5393 Sayılı Belediye Kanunu).

7 Ek olarak, 2019 yılında Büyükşehir ilçe belediye başkanlığında kadınların oranı %4,8 olmaktadır. İlçe-belde belediye başkanlığında ise kadınların payı %1,5'tur (TÜİK 2023, 141). Bu tablo, küçük yerleşim yerlerinde ataerkinin daha baskın olmasının kadın temsiliyi daha da

sınırladığına kanıt olarak sunulabilir (Alkan 2005, 89-90).

8 2024 yılı belediye başkanlığı verileri farklı bir metodolojiyle hesaplandığı için değerlendirmeye alınmamıştır. Bu yılki verilerde önceki yıllardan farklı olarak, belde belediyeleri toplam içinde yer almamaktadır.

9 İl Belediye Başkanlığı, 519 Büyükşehir İlçe Belediye Başkanlığı, 403 İlçe Belediyesi Başkanlığı olmak üzere toplam 973 belediye başkanlığı sayısına göre dağılım verilmektedir.

10 2012 tarihli 6360 sayılı Kanun kapsamında büyükşehir belediyelerinin sayısı 16'dan 30'a çıkarılmıştır. Mevcut durumda Türkiye'de 30 büyükşehir belediyesi ve 51 il özel idaresi bulunmaktadır.

11 Alkan (2005, 90)'ın küçük yerleşim yerlerine ilişkin değerlendirmesini akla getirmektedir. 12 Bkz. UN Women (15.12.2024)

13 Bu oran literatürde “siyasal temsilde cinsiyet eşitliği için kritik eşik” olarak tanımlanmaktadır (Sancar 2023, 448).

14 Eğitim düzeyine ilişkin veriler, Yüksek Seçim Kurulu'nun yayımladığı resmi bültenden alınmıştır. Söz konusu bültende eğitim bilgileri yalnızca üç kategori (ilkokul, ortaokul/lise, üniversite/yüksekokul) üzerinden verilmekte olup cinsiyete göre ayrıştırılmış veri bulunmamaktadır. Bu nedenle kadın ve erkek adaylar arasında eğitim düzeyine dayalı bir karşılaştırma yapma imkânı sınırlıdır.

15 Yasal kota uygulamaları, yasama kararı olup zorunlu olarak siyasi partilerin uymak zorunda olduğu kota uygulamalarıdır. Aday kotaları veya rezerve edilmiş sandalyeler olmak üzere iki türdür. Aday kotaları uygulaması, hukuki düzenlemelerle siyasi partilere belirli oranlarda kadın aday gösterme zorunluluğu getirilmesidir. Rezerv sandalyeler kotası ise doğrudan belirli oranda sandalyenin yalnızca kadınlara ayrılmasıdır. Gönüllü kotalar ise siyasi partilerin yasal bir zorunluluk olmaksızın gönüllü olarak cinsiyet kotaları belirlemeleridir (Dündar Sezer 2002, 62-65).

16 Finlandiya'da yasal bir kota uygulanmamasına karşın, kadın temsil oranının yüksek bir düzeye ulaşmış olması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yalnızca yasal zorunluluklarla değil, siyasal kültür, kurumsal yapı ve toplumsal bilinçle inşa edilebileceğini açıklamaktadır.

17 2023 verilerine göre dünyada genelinde parlamentolarda kadın temsil oranı ortalama %26,5'tir (IPU t.y.), yerel düzeyde ise bu oran ortalama %35,5'tir (UN Women 15.12.2024). Türkiye'ye gelince, 2023 genel seçimlerinde kadın milletvekili oranı %19,8'dir (IPU 2023, 7); buna karşın, 2024 yerel seçimlerinde kadın temsil oranı ortalama %13 civarında kalarak ulusal düzeyin gerisinde kalmıştır.

18 Örneğin, 2023 genel seçimleri örneğinde görüldüğü gibi, gönüllü kadın kotası uygulayan Cumhuriyet Halk Partisi adaylarının %26'sı kadındır, ancak sadece 11 kadın üst sıralara yerleştirilmiştir (IPU 2023, 7).

19 Türkiye bağlamında yerel yönetimlerin kurumsal kapasitesi, kadın temsilinin güçlenmesinde önemli bir aktör olarak öne çıkmaktadır. Kaşıkırık (2023), Türkiye'deki 30 büyükşehir belediyesinin 2020-2024 yıllarındaki stratejik planlarını toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden içerik analizi yöntemiyle incelemiştir. Sadece 7 büyükşehir belediyesinin (Adana, Balıkesir, Erzurum, Eskişehir, İstanbul, İzmir ve Mardin) stratejik planında “toplumsal cinsiyet” kavramına yer verilmiştir. Geriye kalan 23 büyükşehir belediyesinin stratejik planında ise bu kavrama hiç rastlanmamıştır. Bu bulgu, eşitlikçi bakış açısının planlama süreçlerine hâlâ kurumsal bir refleks olarak yerleşmediği şeklinde değerlendirilebilir.

20 Örneklerden biri, Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin 2025–2029 Stratejik Plan hazırlıkları kapsamında düzenlediği Kadın Çalıştayı'dır. Çalıştayın farklı tematik başlıklarda yürütülmesi ve akademi ile yerel yönetim temsilcilerinin birlikte yer alması, eşitlik politikalarının çok aktörlü yaklaşım ile ele alınabileceğini belirtmektedir (Mersin Üniversitesi 2024).

Kaynakça

- Akarçay, Pınar. 2019. "İsveç'te Cinsiyet Eşitliği Politikaları." *International Journal of Social Inquiry* 12 (1): 1–27.
- Alkan, Ayten. 2000. "Yerel Politika ve Kadın." *Ankara Üniversitesi KASAUM*.
- Alkan, Ayten. 2005. *Yerel Yönetimler ve Cinsiyet: Kadınların Kentte Görünmez Varlığı*. Dipnot Yayınları.
- Belediye Kanunu. 2005. "Kanun No. 5393." Resmî Gazete, 13 Temmuz. Erişim: 14 Mayıs 2025. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5393&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.
- Belli, Aziz. 2015. "Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili ve Yerel Demokrasi." *Yasama Dergisi* 31: 65-88.
- Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği. t.y. "Türkiyede Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi Faz III-CEİDizler Projesi." Erişim: 15 Mayıs 2025. <https://www.ceid.org.tr/sub?pageId=ceidWeb1.2.1.2&menuId=ceidWeb1.2>.
- Commonwealth Local Government Forum (CLGF). t.y. "Women in Local Government." Erişim: 13 Mayıs 2025. <https://www.clgf.org.uk/what-we-do/women-in-local-government/>.
- Drechselová, Lucie G. 2020. *Local Power and Female Political Pathways in Turkey: Cycles of Exclusion*. Palgrave Macmillan.
- Demir, Zekiye. 2015. "Kadınların Siyasete Katılımı ve Katılımı Artırmaya Yönelik Stratejiler." *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi* 1 (2): 35-

47.

Dündar Sezer, Tijen. 2002 “Parlamento Seçimlerinde Cinsiyet Kotaları.” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 159: 51–122.

Ecevit, Yıldız. 2021. *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temel Kavramları*. CEİD Yayınları.

EIGE (European Institute for Gender Equality). t.y. “Gender Equality Index.” Erişim: 19 Aralık 2024. <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2024>.

EIGE. 2024. Gender Equality Index 2024 - Sustaining Momentum on A Fragile Path. Publications Office of the European Union. <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2024-sustaining-momentum-fragile-path>.

Gergerlioğlu, Ufuk, ve Mete Dibo. 2017. “Avrupa Ülkeleri ve Türkiye Uygulamaları Kapsamında Katılımcı Bütçeleme Yaklaşımı.” *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 16 (63): 1142–1154.

IPU (Inter-Parliamentary Union). t.y. “Women in Politics: 2023.” Erişim: 19 Aralık 2024. <https://www.ipu.org/resources/publications/infographics/2023-03/women-in-politics-2023>.

IPU. 2023. *Women in Parliament in 2023: The Year in Review*. Erişim: 19 Aralık 2024. <https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2024-03/women-in-parliament-2023>.

Kadın Dostu Kentler. t.y. “Proje Hakkında.” Erişim: 13 Mayıs 2025. <http://www.kadindostukentler.com/proje.php>.

Kaşıkırık, Ayşe. 2023. “Stratejik Planlarda Kadınlar: Büyükşehir Belediyelerinin 2020-2024 Stratejik Planlarında Toplumsal Cinsiyet

Eşitliğinin İzini Sürmek.” *Anadolu Strateji Dergisi* 5 (1): 125–159.

Koyuncu, Berrin, ve Ahu Sumbas. 2016. “Discussing Women’s Representation in Local Politics in Turkey: The Case of Female Mayorship.” *Women’s Studies International Forum* 58: 41–50.

Margaras, Vasilis. 2025. *Women in Local and Regional Government: Trends, Challenges and Best Practices*. European Union, European Parliamentary Research Service.

Mersin Üniversitesi. 2024. “MERKAM, Mersin Büyükşehir Belediyesi Tarafından Düzenlenen ‘Kadın Çalıştay’ında Yer Aldı.” 12 Haziran. Erişim: 15 Mayıs 2025. <https://www.mersin.edu.tr/haberler/384886/merkam-mersin-buyuksehir-belediyesi-tarafindan-duzenlenen-kadin-calistayinda-yer-aldi>.

Munir, Shafqat, Hassan Shehzad, and Aoun Sahi. 2014. “Media Analysis of Women’s Participation in Politics.” *Journal of Mass Communication & Journalism* 4 (3): 1-10. <https://doi.org/10.4172/2165-7912.1000183>.

O’Brien, Diana Z. 2013. “Women, Parties, and Politics: A Party-Based Theory of Substantive Representation.” Western Political Science Association Annual Meeting, Mart 2013.

Önder, Özgür. 2013. “Yerelleşme ve Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi Bağlamında Yerel Katılım.” *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi* 9 (18): 311–326.

Özmen, Yaşar Pınar. 2024. “Avrupa Yerel Yönetimlerinde Katılımcı Politika Yapımı.” *Çağdaş Yerel Yönetimler* 33 (4): 143–170.

Öztürk Kırışık, Duygu. 2024. “Mersin’de İkamet Eden Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli Kadınlar ve Toplumsal Cinsiyet İlişkisi.” içinde *Mersin’de Yaşayan Suriyeliler*, ed. Esra Dik. Nobel Yayınları.

- Rathod P. B. 1999. "Women and Political Representation." *Manushi* 112: 33-35.
- Sancar, Serpil. 2018. *Siyasal Kararlara Katılımda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması*. CEİD Yayınları.
- Sancar, Serpil. 2021. *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizlikleriyle Baş Etme Strateji ve Politikaları*. CEİD Yayınları.
- Sancar, Serpil. 2023. "Kadın Hakları Siyaseti: Siyasetin Eril Karakterini Değiştirmek." *Mülkiye Dergisi* 47 (1): 447-466.
- Sancar, Serpil. 2024. *Siyasetin Cinsiyeti: Cinsiyetçiliğe Karşı Kadın Hakları Siyaseti*. Metis Yayınları.
- Saygılıgil, Feryal. 2015. "Giriş." *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları*, ed. Feryal Saygılıgil. Dipnot Yayınları.
- Savaş Yavuzçehre, Pinar, ve Mısra Çiğeroğlu-Öztepe. 2016. "The Representation of Women in Turkish Local Governments." *European Journal of Interdisciplinary Studies* 2 (2): 212-221. <https://doi.org/10.26417/ejis.v2i2.p212-221>.
- Sallan Gül, Songül. 2007. "Seçimin Galibi Kim? Bıyıklı Kadınlar mı Yoksa Eril Siyaset mi?." *Toplum ve Demokrasi* 1 (1): 1-26.
- Sallan Gül, Songül, ve Yonca Altındal. 2015. "Türkiye Siyasetinin Eril Anatomisi: 2015 Seçimlerini Kota Uygulamaları Üzerinden Yeniden Düşünmek." *Toplum ve Demokrasi* 9 (19-20): 51-71.
- Sezgin, Sezgin. 2025. Türkiye'de Belediye Başkanlarının Profilini Elit Teoriler Üzerinden Tartışmak. *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi* 8 (1): 1-18. <https://doi.org/10.59886/tsbder.1609444>.
- Sumbas, Ahu. 2020. "Gendered Local Politics: The Barriers Women's

Representation in Turkey.” *Democratization* 27 (4): 570-587.

Şahin, Mehmet, Sibel Soyocak, ve Gamze Boduroğlu. 2024. “Kadınların Siyasal Temsilde Yaşadıkları Sorunlar ve Engeller Üzerine Nitel Bir Araştırma.” *Politik Ekonomik Kuram* 8 (2): 402-424. <https://doi.org/10.30586/pek.1471262>.

Şinik, Bilal. 2009. “Türkiye’de Yerel Katılım: Fransa İle Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme.” *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi* 18 (1): 1-22.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. 2023. *On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)*. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. Erişim: 12 Aralık 2024. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. t.y. “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları.” <http://www.surdurulebiliralkinma.gov.tr/>.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2023. *Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri 2022*. Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim: 18 Mayıs 2025. https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/toplumsal_cinsiyet_istatistikleri.pdf.

Türel, Nesrin, ve Nedret Çağlar. 2016. Yerel Yönetimde Kadın Temsili - Isparta İli Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi* 2 (1): 16-40.

UN Women. 2021. *Working Paper Women’s Representation in Local Government: A Global Analysis*. UN Women. Erişim: 10 Aralık 2024. <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2022-01/Womens-representation-in-local-government-en.pdf#page=8.09>.

UN Women. t.y. “Women in Local Government.” Erişim: 15 Aralık 2024. <https://localgov.unwomen.org/>.

- UN Women. t.y. “Explore Local Government Country Profiles.” Erişim: 19 Aralık 2024. <https://localgov.unwomen.org/country-profiles>.
- World Economic Forum. 2023. *Global Gender Gap Report 2023* World Economic Forum. <https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2023/>.
- World Economic Forum. 2024 *Global Gender Gap Report 2024* World Economic Forum. <https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2024/>.
- Yaman, Murat, ve Murat Küçükşen. 2018.“Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi Açısından Yerel Katılımın İncelenmesi”. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 55: 247-59.
- Yakar Önal, Ayşegül. 2023. *Küreselden Yerele Yerelden Küresele Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme*. Filiz Kitabevi.
- Yenişehir Belediyesi. 2022. “Yenişehir’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi Başladı.” 27 Ocak. Erişim: 16 Mayıs 2025. <https://yenisehir.bel.tr/tr/yenisehirde-toplumsal-cinsiyet-esitligi-egitimi-basladi>.
- YSK (Yüksek Seçim Kurulu). 2024. *Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü: 31 Mart 2024 Mahalli İdareler Genel Seçimleri - Seçim İstatistikleri*. https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/31%20MART%202024%20MAHALL%20C4%B0%20C4%B0DARELER%20B%C3%9CLTEN%20C4%B0_08_7_2024.pdf.